

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

«Από το βιβλίο στο e-book...»

Συγγραφή: ΞΥΛΑ ΕΛΕΝΗ

Εφαρμογή: ΞΥΛΑ ΕΛΕΝΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας δευτεροβάθμιας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

ΝεοΤηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Από το βιβλίο στο e-book...

Εφαρμογή σεναρίου

Ελένη Ξυλά

Δημιουργία σεναρίου

Ελένη Ξυλά

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Α΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

Γυμνάσιο Ν. Επιβατών

Χρονολογία

Από 5-11-2012 έως 14-11-2012

Διδακτική/θεματική ενότητα

9^η ενότητα: Ανακαλύπτω τη μαγεία της γνώσης. Συνταγματικός άξονας/
Παραδειγματικός άξονας/ Μετασχηματισμός κειμένων.

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

Νεοελληνική γλώσσα

Νεοελληνική Λογοτεχνία

Χρονική διάρκεια

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτήθηκαν 8 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: [Edmodo](#)

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Θα δανειστώ τη διατύπωση από τον «ρόμβο της γλωσσικής εκπαίδευσης» του Κουτσογιάννη (2012): «Η κάθε διδασκαλία αποτελεί αλυσίδα διδακτικών συμβάντων που συγκροτούν επιμέρους διδακτικά κειμενικά είδη και αυτά με τη σειρά τους ένα συνολικό διδακτικό μακροκειμενικό είδος (curriculum macro-genre) (Christie 2002), το οποίο ταυτίζεται με τη διδασκαλία μιας ολοκληρωμένης ενότητας. Η κάθε διδασκαλία όμως (ως μακροκείμενο) δεν είναι ουδέτερη, αλλά ανήκει σε κάποια διδακτική παράδοση ή διδακτικές παραδόσεις, οι οποίες με τη σειρά τους εντάσσονται σε ένα ευρύτερο θεωρητικό πλαίσιο με συγκεκριμένες αντιλήψεις για τη γλώσσα και τη μάθηση. Ανήκει, επομένως, σε κάποιον ή κάποιους γλωσσοδιδασκτικούς λόγους (πρβλ. Ivanič 2004) ή μπορεί να ωθεί στη δημιουργία κάποιου νέου ή στην υβριδοποίηση υπάρχοντων λόγων. Αλλά και για την πραγμάτωση αυτού του μακροκειμένου (της διδασκαλίας) προϋποτίθενται συγκεκριμένου τύπου ταυτότητες εκπαιδευτικών και μαθητών. Και το αντίστροφο, οι συγκεκριμένες ταυτότητες εκπαιδευτικών/μαθητών υπάρχουν, γιατί πραγματώνουν συγκεκριμένα διδακτικά κειμενικά είδη, τα οποία ανήκουν σε συγκεκριμένες διδακτικές οπτικές (λόγους) ή αναδεικνύουν (ή υβριδοποιούν) άλλες. Η ενεργοποίηση, για παράδειγμα, ενός διδακτικού μακροκειμενικού είδους στο οποίο η γλώσσα και η διδασκαλία της αντιμετωπίζεται ως άθροισμα επιμέρους στοιχείων (επομένως και ως ύλη) ανήκει στον λόγο του αναγνωριστικού γραμματισμού (Hasan

2006) και προϋποθέτει δασκάλους και παιδιά που μπορούν να «χορέψουν» τις απαιτούμενες για την περίπτωση κοινωνικά τοποθετημένες ταυτότητες».

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Ελένη Ξυλά, Από το βιβλίο στο e-book..., Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μαθητές/-τριες κλήθηκαν να αποκαταστήσουν τη δομή και συνοχή γραπτών κειμένων, ακολουθώντας τις οδηγίες συγκεκριμένου φύλλου εργασίας και αξιοποίησαν τις δυνατότητες του επεξεργαστή κειμένου (αντικαταστάσεις λέξεων στον συνταγματικό ή παραδειγματικό άξονα), επανασυναρμολόγησαν τη δομή των κειμένων με επάλληλες γραφές και διορθώσεις και ποικίλες εκδοχές στη νοηματοδότηση του κειμένου.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Σύμφωνα με τη σημειωτική του Saussure, τα σημεία οργανώνονται σε κώδικες με δύο τρόπους: με υποδείγματα και με συντάγματα. Η διάκριση μεταξύ υποδειγματικών και συνταγματικών δομών είναι θεμελιακή για τη στρουκτουραλιστική σημειωτική ανάλυση. Αυτές οι δύο διαστάσεις παρουσιάζονται συχνά ως «άξονες», όπου στον

κάθετο άξονα είναι το υποδειγματικό και στον οριζόντιο το συνταγματικό. Το επίπεδο του υποδειγματικού είναι αυτό της επιλογής, ενώ το επίπεδο του συνταγματικού είναι αυτό του συνδυασμού. Ένα υπόδειγμα είναι ένα σύνολο συνδεδεμένων σημαινόντων που είναι όλα μέλη κάποιας κατηγορίας ορισμού, αλλά στην οποία κάθε σημαίνον είναι σημαντικά διαφορετικό. Στη φυσική γλώσσα υπάρχουν γραμματικά υποδείγματα όπως τα ρήματα ή τα ουσιαστικά. Μέσα σε κάποιο δεδομένο πλαίσιο, ένα μέλος του υποδειγματικού συνόλου μπορεί δομικά να αντικατασταθεί από κάποιο άλλο. Η χρήση ενός σημαίνοντος (π.χ. μια ειδική λέξη ή ένα ένδυμα) αντί ενός άλλου που ανήκει στο ίδιο υποδειγματικό σύνολο (π.χ. επίθετα ή καπέλα) διαμορφώνει την προτιμητέα σημασία του κειμένου. Στον κινηματογράφο και στην τηλεόραση, από την άλλη, τα υποδείγματα αφορούν τρόπους μεταβολής του πλάνου (όπως είναι το κόψιμο, το ξεθώριασμα, η διάλυση και η σάρωση). Οι Fiske και Hartley υποστηρίζουν πως το μέσο ή το genre είναι επίσης υποδείγματα και πως συγκεκριμένα κείμενα μέσω αντλούν σημασία από τους τρόπους με τους οποίους το μέσο και το genre που χρησιμοποιείται διαφέρουν από τα εναλλακτικά τους. Επίσης, η ιδέα του Marshall McLuhan ότι «το μέσο είναι το μήνυμα» μπορεί να θεωρηθεί ως μια σημειωτική υπόθεση: για έναν σημειωτιστή το μέσο δεν είναι «ουδέτερο».

Ένα σύνταγμα είναι ένας μεθοδικός συνδυασμός αλληλεπιδρώντων σημαινόντων που δομεί ένα σύνολο με σημασία (μερικές φορές ονομάζεται «αλυσίδα»). Τέτοιοι συνδυασμοί γίνονται στα πλαίσια συντακτικών κανόνων και συμβάσεων (ρητών και σιωπηρών). Στη γλώσσα, μια πρόταση, επί παραδείγματι, είναι ένα σύνταγμα λέξεων. Το ίδιο είναι και οι παράγραφοι και τα κεφάλαια. Μια έντυπη διαφήμιση είναι ένα σύνταγμα οπτικών σημαινόντων. Συνταγματικές σχέσεις ονομάζονται οι διάφοροι τρόποι με τους οποίους τα στοιχεία μέσα στο ίδιο κείμενο μπορεί να σχετίζονται μεταξύ τους. Συντάγματα δημιουργούνται με σύνδεση σημαινόντων από σύνολα υποδειγμάτων, από τα οποία επιλέγονται με βάση τι θεωρείται συμβατικά κατάλληλο ή τι μπορεί να απαιτείται από κάποιο σύστημα κανόνων (π.χ. από τη γραμματική).

Ο Roland Barthes (1967) περιέγραψε τα υποδειγματικά και συνταγματικά στοιχεία στο «σύστημα ενδυμασίας». Τα υποδειγματικά στοιχεία είναι εκείνα τα στοιχεία που δεν μπορούν να φορεθούν συγχρόνως στο ίδιο μέρος του σώματος (π.χ. καπέλα, παντελόνια, παπούτσια). Η συνταγματική διάσταση είναι ο ταυτόχρονος συνδυασμός διαφόρων στοιχείων σε ένα τέλειο σύνολο από το καπέλο έως τα παπούτσια. Ένα μενού φαγητών μπορεί να ιδωθεί με τον ίδιο τρόπο.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές/-τριες επιχείρησαν αλληπάλληλες αλλαγές στην προσπάθειά τους να:

- αποδώσουν το δικό τους νόημα·
- οικοδομήσουν τη γνώση τους για τον διαφορετικό τρόπο·
- τιθασεύσουν τον σύνθετο χαρακτήρα της διαδικασίας της γραφής-έκφρασης.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές/-τριες επιχείρησαν και σε μεγάλο βαθμό κατάφεραν να:

- αντιληφθούν την ευελιξία της ελληνικής γλώσσας, με τον συνδυασμό συνταγμάτων και τη μετακίνηση λεκτικών συνόλων, οριζόντια, μέσα στην πρόταση·
- διαχειριστούν την οικονομία της γλώσσας με την αντικατάσταση λεκτικών μονάδων στον κάθετο άξονα·
- κατανοήσουν το λεξιλόγιο μιας ποικιλίας κειμένων με θέματα που τους ενδιαφέρουν, κατάλληλα για την ηλικία τους·
- αντιληφθούν τη σημασία των λέξεων ανάλογα με τα συμφραζόμενα·
- ολοκληρώσουν τον μετασχηματισμό ενός απλού κειμένου σε διαφορετικό είδος λόγου.

Γραμματισμοί

Γλωσσικός – Κλασικός γραμματισμός

Τα παιδιά:

- πειραματίστηκαν στον συνδυασμό των συνταγμάτων στην πρόταση·
- δοκίμασαν τα όρια των συνδυασμών, ώστε να δίνουν νόημα αποδεκτό·
- μετακίνησαν λεκτικά σύνολα και
- πρόσεξαν τις σημασιολογικές διαφορές που προέκυψαν.

Νέος γραμματισμός

Ήδη από τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού επιλέγονται ή σχεδιάζονται παιχνίδια δημιουργίας λέξεων και φράσεων σε συνταγματικό και παραδειγματικό άξονα, με επιλογές γραμμάτων και συνδυασμών γραμμάτων που αντιστοιχούν (περίπου) σε μορφήματα.

- Τα παιδιά κατασκεύασαν παιχνίδια δημιουργίας προτάσεων με τον πιο πάνω τρόπο, π.χ. με αλλαγές θέσης λέξεων και φράσεων μέσα στην πρόταση, διαπίστωσαν τις συνέπειες και προσπάθησαν να διευθετήσουν τους προτασιακούς όρους, ώστε να αποκατασταθεί αποδεκτό νόημα·
- το παιχνίδι μεταφέρθηκε στην ποιητική δημιουργία με κατάλληλες δραστηριότητες αλλαγής λέξεων, συνταγμάτων ή προτάσεων κατά περίπτωση, με αλλαγή, απορρύθμιση ή αποκατάσταση του συστήματος, δεδομένων στίχων ή δεδομένης πρότασης, με χρωματισμούς λέξεων, συναισθηματικών αποχρώσεων με τη βοήθεια των προγραμμάτων επεξεργασίας και του συννεφόλεξου.

Κριτικός γραμματισμός

Ο Κουτσογιάννης (2012α) αναφέρει πως τα σύγχρονα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, παρουσίασης και κοινωνικής δικτύωσης δεν είναι κενές λευκές σελίδες, στις οποίες καλούμαστε να συνθέσουμε το κείμενό μας με βάση το εκάστοτε επικοινωνιακό συμβάν. Συνοδεύονται από βιβλιοθήκες σημειωτικών πόρων και οδηγούς συγγραφής κειμένων, τα οποία επηρεάζουν σε μικρό ή μεγάλο βαθμό την κατεύθυνση του παραγόμενου λόγου. Εξάλλου, τα κειμενικά είδη του διαδικτύου δεν είναι απλώς φόρμες. Είναι μορφές ζωής, τρόποι ύπαρξης. Είναι πλαίσια για

κοινωνική δράση και περιβάλλοντα μάθησης. Αν κατανοήσουμε τα κειμενικά είδη (genres) σε ένα τέτοιο πλαίσιο, ως «τρόπους ύπαρξης» (ways of being), τότε αυτό σημαίνει ότι τα νέα περιβάλλοντα παραγωγής λόγου προτείνουν μέσω των «προτύπων» τους μορφές ζωής και «πλαίσια για κοινωνική δράση» (frames for social action). Τα ψηφιακά περιβάλλοντα παραγωγής λόγου ευνοούν τον πειραματισμό, τη δημιουργικότητα, την πολυτροπικότητα και απαιτούν δεξιότητες και κριτικό στοχασμό.

Υποστηρίζεται πως μέσω του διαδικτύου η δημιουργία πραγματικών περιστάσεων επικοινωνίας είναι πια πολύ εύκολη, αφού η πληροφορική και επικοινωνιακή τεχνολογία καταρρίπτει τα τείχη που χώριζαν την αίθουσα διδασκαλίας από τον έξω κόσμο. Αξίζει να επισημανθεί ότι μέσω του Edmodo δίνεται η δυνατότητα να γεφυρωθεί ο σχολικός με τον εξωσχολικό χρόνο και χώρο. Εργασίες που ξεκινούν στο σχολείο μπορούν να συνεχίζονται στο σπίτι και το αντίθετο, ενώ παράλληλα δίνεται η δυνατότητα σε μαθητές και δασκάλους να επικοινωνούν μεταξύ τους σε εξωσχολικά πλαίσια για την πραγμάτωση των εκάστοτε εργασιών. Προωθείται ο γραμματισμός με τη συγγραφή κειμένων, μηνυμάτων σε αυθεντικές επικοινωνιακές περιστάσεις, επιτρέπεται η συνεργατική μάθηση παράλληλα με την εξατομικευμένη διδασκαλία, υπάρχει πρόσβαση σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή και από οποιοδήποτε μέρος, ενώ ταυτόχρονα προσφέρεται η δυνατότητα διαθεματικής προσέγγισης των γνωστικών αντικειμένων. Ωστόσο, καλό είναι να είμαστε προσεκτικοί, γιατί θα υπάρξουν και φωνές οι οποίες το όλο εγχείρημα θα το καταδικάσουν a priori. Ο κριτικός γραμματισμός εξακολουθεί να είναι ζητούμενο και όχι κατάκτηση.

Ειδικότερα στο μάθημα της γλώσσας έχει να κάνει με την κοινή κοινωνικά, πολιτικά και παιδαγωγικά διαπίστωση ότι ο βασικότερος στόχος της διδασκαλίας των γλωσσών είναι η κατάκτηση του απαραίτητου γλωσσικού γραμματισμού, του συνόλου δηλαδή των δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες για να βοηθηθούν οι μαθητές αφενός να διαχειρίζονται απρόσκοπτα τη σχολική τους πορεία μέσω του σχολικού

λόγου και αφετέρου στο μέλλον να διαχειρίζονται με άνεση και κριτικά, ως ενεργοί πολίτες, την κοινωνική κατά βάση ζωή τους, τις σχέσεις τους με τους άλλους και την επιβίωσή τους μέσω του λόγου, προφορικού και γραπτού. Έτσι ο γλωσσικός γραμματισμός αποτελεί τη συνάρτηση των γνώσεων για τον κόσμο και των γνώσεων για τη γλώσσα, συνάρτηση η οποία πρέπει να γίνεται με έναν διαλεκτικό τρόπο, για να μπορέσει να χαρακτηριστεί γραμματισμός.

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές συνοψίζονται στο Ε.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

- Ακούσαμε και διαβάσαμε απόσπασμα από το «Πρωινό Άστρο» (μουσική: Σάκης Τσιλίκης, ποίηση: Γιάννης Ρίτσος, τραγούδι: Β. Παπακωνσταντίνου).

http://www.youtube.com/watch?v=KwAaqU6LgvI&feature=watch_response

- Είδαμε μια οπτικοποίηση αποσπάσματος από το «Πρωινό Άστρο» σε μορφή καλλιγραφήματος με μουσική υπόκρουση από «Το Αστέρι και η Ευχή» (μουσική: Ευανθία Ρεμπούτσικα).

<http://www.youtube.com/watch?v=MJ5mBQJN8Xs>

Το «Πρωινό Άστρο» είναι το ποίημα που έγραψε ο Γιάννης Ρίτσος για το κοριτσάκι του, όταν έγινε πατέρας. Είναι το ποίημα της πατρικής στοργής και της λυρικής φαντασίας. Είναι ένα ποίημα «που μόνο ένας παλμογράφος θα μπορούσε να «οπτικοποιήσει» και να καταγράψει τους παλμούς της εκπληκτικής ευαισθησίας του». Ο ίδιος ο Ρίτσος το χαρακτηρίζει «Μικρή εγκυκλοπαίδεια υποκοριστικών» για την κορούλα του.

- Ακούσαμε και διαβάσαμε: «Μικρός Πρίγκιπας» (εκτελεστής: Μάριος Φραγκούλης).

<http://www.youtube.com/watch?v=qKBoWpo59XY>

Χρησιμοποίησαν τα παιδιά το συγκεκριμένο ποίημα/τα συγκεκριμένα ποιήματα ως μοτίβο και έγραψαν στη συνέχεια ποιήματα αλλάζοντας τη σειρά των λέξεων ή φράσεων. Υπογράμμισαν τους στίχους που επαναλαμβάνονται με ίδιο χρώμα και με διαφορετικό τις λέξεις που δικαιολογούν τον τίτλο του ποιήματος.

Εντόπισαν τις λέξεις, εκφράσεις και σχήματα του ποιητικού κειμένου που αναδίδουν την έννοια του φωτός, τα ποικίλα χρώματα και τα λουλούδια. Δημιούργησαν συννεφόλεξο με τους στίχους. Εντόπισαν εκφράσεις και εικόνες που παρουσιάζουν τη σκοτεινή, τη δύσκολη πλευρά της ζωής. Χρωμάτισαν με τη βοήθεια των εργαλείων του επεξεργαστή κειμένου με ζωνρά χρώματα την πρώτη ομάδα λέξεων και με γκρι τη δεύτερη. Εντόπισαν λέξεις και τολμηρές μεταφορικές εκφράσεις που στον καθημερινό λόγο και στην τρέχουσα γλώσσα φαίνονται παράλογες και ασυνήθιστες, αλλά στην ποιητική γλώσσα δημιουργούν την ποιητική ένταση και ομορφιά. Άλλαξαν τη γραμματοσειρά με τη βοήθεια των εργαλείων του επεξεργαστή κειμένου. Σε μια διαφήμιση μετακίνησαν λέξεις ή λεκτικά σύνολα, αλλάζοντας τη σειρά τους χωρίς να αλλάξει το νόημα της πρότασης. Κατέθεσαν γραπτά τις απόψεις τους για τη σχέση με τα βιβλία, παραδοσιακά και ηλεκτρονικά.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Συμβατότητα με το Α.Π.Σ. και το Δ.Ε.Π.Π.Σ.:

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση βρίσκεται σε συμβατότητα με το ΑΠΣ και το ΔΕΠΠΣ. Ειδικότερα, εξυπηρετεί τις αρχές και τους στόχους των Προγραμμάτων Σπουδών, γιατί το παιδί:

- παρατηρεί την αντικατάσταση λεκτικών μονάδων με την ίδια λειτουργία. Παρατηρεί, για παράδειγμα, την αντικατάσταση του υποκειμένου ή του αντικειμένου με αντωνυμία ή με μια πρόταση.

- παρατηρεί και ασκείται στην αντικατάσταση λεκτικών μονάδων με άλλες που έχουν διαφορετική σημασία, με αντίστοιχες αλλαγές στο νόημα του εκφωνήματος κάθε φορά.
- ασκείται στην κατανόηση του λεξιλογίου κειμένων από διάφορα είδη λόγου που διαβάσει. Αν αμφιβάλλει για τη σημασία ορισμένων λέξεων, προσπαθεί να αντιληφθεί το νόημά τους από τα συμφραζόμενα.
- αλλάζει τις παραμέτρους της επικοινωνίας, ώστε να προκύψει διαφορετικό είδος λόγου, μολονότι το θέμα παραμένει το ίδιο.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Η συγκεκριμένη ενότητα της γλωσσικής διδασκαλίας απαιτεί την κατανόηση της ευελιξίας της ελληνικής γλώσσας με εξάσκηση στην οριζόντια ή κάθετη μετακίνηση λέξεων ή λεκτικών συνόλων. Η γραφή με χαρτί και μολύβι είναι περισσότερο στατική και δεν ενισχύει τον «παιγνιώδη χαρακτήρα» της αναδιάρθρωσης της δομής των λεκτικών συνόλων, ενώ η ηλεκτρονική γραφή ευνοεί τον πειραματισμό και αναδεικνύει την ευελιξία και τη ρευστότητα της γλώσσας, που είναι ένας από τους σημαντικούς στόχους που θέτει η συγκεκριμένη διδακτική ενότητα. Η ευκολία των διορθώσεων που παρέχει η ηλεκτρονική γραφή έχει θεωρηθεί απελευθερωτική για τον μαθητή, τον απαλλάσσει από τον φόβο του λάθους και τον παροτρύνει να ασχοληθεί περισσότερο με την ουσία του γραπτού του, να το επανεξετάσει και να κάνει διορθώσεις μόνο στα σημεία που θα κρίνει, χωρίς να σβήσει ό,τι σωστό έχει γραφτεί.

Κείμενα

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α' Γυμνασίου:

Ρίτσος, Γιάννης, «[Πρωινό Άστρο](#)».

Τραγούδια

«[Πρωινό Άστρο](#)» («Σ' ένα μαξιλαράκι φεγγαράκι») από τον δίσκο *Πρωινό Άστρο*, ερμηνεία: Β. Παπακωνσταντίνου, μουσική: Σάκης Τσιλίκης, ποίηση: Γιάννης Ρίτσος, εκδόσεις Παρουσία, 2009.

(Οι στίχοι του αποσπάσματος είναι διαθέσιμοι στο [Παράρτημα](#) του σεναρίου).

«[Μικρός Πρίγκιπας](#)» από τον δίσκο *Ο κήπος των ευχών*, στίχοι: Παρασκευάς Καρασούλος, μουσική-ερμηνεία: Μάριος Φραγκούλης, Sony Music, 2005.

(Οι στίχοι του τραγουδιού είναι διαθέσιμοι στο [Παράρτημα](#) του σεναρίου).

Βίντεο

[Ritsos proino astro](#) (μαθητικό βίντεο), οπτικοποίηση σε καλλιγράφημα αποσπάσματος από το «Πρωινό Άστρο», από το Γυμνάσιο-Λύκειο Χρυσοβίτσας Ιωαννίνων. Μουσική υπόκρουση: «Μέσα από σένα» από τον δίσκο *Το αστέρι και η ευχή*, μουσική: Ευανθία Ρεμπούτσικα, Warner, 1998.

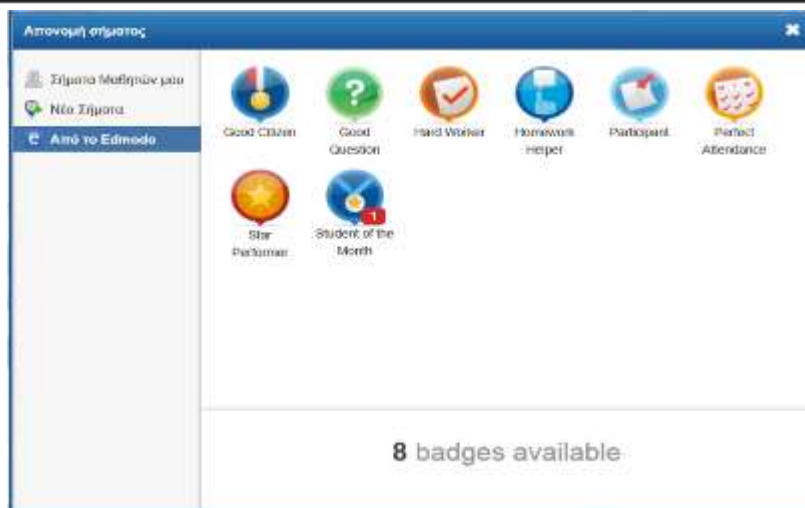
Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^η διδακτική ώρα

Α' Φάση Διδασκαλίας

Η διδάσκουσα πληροφόρησε τους μαθητές/τριες για τον τρόπο διδασκαλίας με τη χρήση του επεξεργαστή κειμένου ως μέσου καλλιτεχνικής έκφρασης, έδωσε τις απαραίτητες διευκρινίσεις για την οργάνωση και την πορεία της διδασκαλίας καθώς και για τους ρόλους που θα αναλάβει ο καθένας, έθεσε τους κανόνες που έπρεπε να τηρηθούν στα πλαίσια του άτυπου συμβολαίου, δημιούργησε το κατάλληλο κλίμα για την απαραίτητη κινητοποίηση των μαθητών και τόνισε την ιδιαίτερη σημασία της συμμετοχής τους για τη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Μάλιστα, δόθηκαν και επιπλέον κίνητρα για τη συμμετοχή και κινητοποίηση όλων των μαθητών: η ομάδα με την πιο όμορφη δημιουργία θα κέρδιζε απονομή σήματος (badge) στο Edmodo.

Στη συνέχεια, οι μαθητές χωρίστηκαν σε 6 ανομοιογενείς ομάδες των 3 ατόμων (σε κάθε ομάδα αντιστοιχεί ένας υπολογιστής με πρόσβαση στο διαδίκτυο). Για τη συγκρότηση των ομάδων δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή στην «ανομοιογένειά» τους σε σχέση με το γνωστικό επίπεδο, ενώ παράλληλα δεν αγνοήθηκαν οι προτιμήσεις των μαθητών με βάση τις φιλίες, τις συμπάθειες, τα κοινά ενδιαφέροντα και τις κλίσεις τους. Ο μοναδικός περιορισμός για τη διαμόρφωσή τους ήταν να υπάρχει ένα τουλάχιστον μέλος σε κάθε ομάδα που να είναι εξοικειωμένο με τις βασικές δεξιότητες χρήσης των ΤΠΕ. Στη φάση αυτή οι μαθητές ανέλαβαν μόνοι τους ρόλους στα πλαίσια της ομάδας, χωρίς την παρέμβαση της διδάσκουσας. Οι ρόλοι ήταν: καλλιτεχνικός χειριστής του προγράμματος επεξεργασίας κειμένου, εμπνευστής-δημιουργός πρωτότυπων έργων και επιμελητής-κριτικός πρακτικογράφος. Οι ρόλοι εναλλάσσονταν μεταξύ των μελών της ομάδας.

Τα παιδιά αφού άκουσαν και διάβασαν ποιητικές, πολυτροπικές δημιουργίες, εμπνεύστηκαν και λειτούργησαν ως δημιουργοί πατώντας στα ίχνη ποιητών, στιχουργών. Οι μαθητές/τριες πήραν το [φύλλο εργασίας](#) και άρχισαν να δουλεύουν σε τριάδες ανά σταθμό εργασίας.

2^η, 3^η, 4^η, 5^η, 6^η & 7^η διδακτική ώρα

Β' Φάση Διδασκαλίας: εργασία σε ομάδες

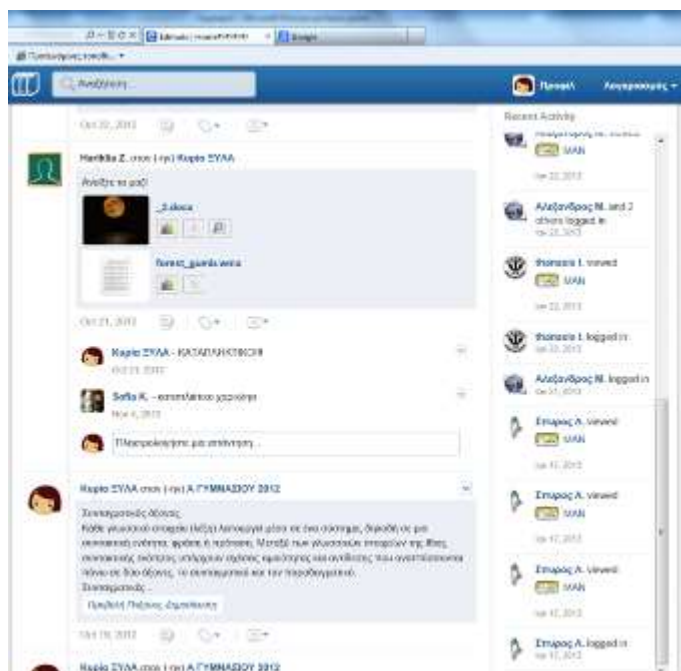
Οι δραστηριότητες είχαν σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να εμπλέξουν ενεργά τους μικρούς μαθητές και μαθήτριες της Α' τάξης του Γυμνασίου στη μαθησιακή διαδικασία. Αξιοποίησαν την παιγνιώδη διάθεση των μαθητών/-τριών αυτής της ηλικίας, καθώς κλήθηκαν να ζωγραφίσουν με τις λέξεις. Στη διάρκεια αυτής της διδακτικής ώρας οι μαθητές/τριες συνειδητοποίησαν στην πράξη ότι, για να αναγνώσουν και να κατανοήσουν γραπτά κείμενα, καλό ήταν να ανατρέξουν σε προγενέστερες γνώσεις τους. Επίσης, οι νεαροί αναγνώστες έμαθαν να αξιοποιούν τον τίτλο του ποιήματος, για να διατυπώσουν υποθέσεις σχετικά με το θέμα, να παρατηρούν τον πομπό και να διακρίνουν τον πραγματικό ή υποθετικό αποδέκτη του κειμενικού μηνύματος και τον φανερό ή υπονοούμενο σκοπό της επικοινωνιακής πράξης.

Επιπλέον, στο σχήμα της τριάδας δόθηκε η δυνατότητα στο παιδί να μιλήσει και να πειραματιστεί πάνω στις διαφορετικές εκδοχές αποκατάστασης του κειμενικού παζλ, χωρίς τον φόβο του λάθους και της ενδεχόμενης απόρριψης από τον δάσκαλο ή την ολομέλεια. Ασκήθηκε στη διαπραγμάτευση και εξοικειώθηκε με διαδικασίες επιχειρηματολογίας. Παράλληλα, αξιοποιήθηκε ο επεξεργαστής κειμένου και οι δυνατότητες αποδόμησης και αναδόμησης του κειμένου και διαπιστώθηκε στην πράξη ο δυναμικός χαρακτήρας της γραφής. Με αυτήν τη δραστηριότητα δόθηκε η δυνατότητα να πειραματιστεί το κάθε παιδί πάνω σε διαφορετικές εκδοχές του ποιήματος/κειμένου, άρα και σε διαφορετικές νοηματοδοτήσεις του, και να προβληματιστεί πάνω στη ρευστότητά του. Αφιερώθηκαν δυο ώρες στην εξερεύνηση του επεξεργαστή κειμένου, καθώς τα παιδιά αντιμετώπιζαν δυσκολίες στον χειρισμό του προγράμματος.

Οι επόμενες δυο ώρες αφιερώθηκαν εξ ολοκλήρου στην καταγραφή και διαχείριση των ιδεών. Οι καλύτερες ιδέες αξιοποιήθηκαν έτσι ώστε οι μικροί

δημιουργοί-ποιητές να εργαστούν πάνω στα δικά τους παραγόμενα έργα και να συζητήσουν για τις αλλαγές που έχουν επιφέρει στα αρχικά κείμενα.

Στις επόμενες δυο ώρες δημιούργησαν συννεφόμελο με τους στίχους των ποιημάτων, κατέγραψαν τις ιδέες τους για την αξία του βιβλίου, έκαναν σύγκριση ανάμεσα στο κλασικό και το ηλεκτρονικό βιβλίο, αναζήτησαν και εντόπισαν πληροφορίες για την ιστορία της γραφής. Παρουσίασαν στους συμμαθητές/τριες χρήσιμες ιστοσελίδες για τον σύγχρονο τρόπο εύρεσης λογοτεχνικών βιβλίων τα οποία διατίθενται δωρεάν στο διαδίκτυο.

8^η διδακτική ώρα

Γ' Φάση Διδασκαλίας: παρουσίαση των εργασιών, εξαγωγή συμπερασμάτων, αξιολόγηση

Στην ολομέλεια παρουσίασε η κάθε ομάδα τα ευρήματά της. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης υπήρξε προβληματισμός σχετικά με τη σχέση κειμένου-αναγνώστη και οι

μαθητές/τριες παρήγαγαν προφορικό λόγο. Ασκήθηκαν στο να ακούν τους συνομιλητές τους, προσχεδίασαν τα βασικά σημεία της δικής τους παρέμβασης.

Αξιολόγηση

Η μικρή ηλικία των μαθητών/τριών απέτρεψε τη χρήση πολύπλοκων ρουμπρικών διαβαθμισμένης αξιολόγησης. Απλές ερωτήσεις που ανιχνεύουν τόσο τις γνωστικές διεργασίες όσο και την ποιότητα της ατομικής συμβολής στα ομαδοσυνεργατικά σχήματα διευκόλυναν τόσο τους μαθητές στην ανάπτυξη μεταγνωστικών δεξιοτήτων όσο και τον εκπαιδευτικό στη συγκέντρωση πληροφοριών για την ποιότητα και αποτελεσματικότητα της μαθησιακής διαδικασίας. Για παράδειγμα, στο Edmodo τέθηκαν κάποια υποτυπώδη ερωτήματα σε μορφή ψηφοφορίας, όπως:

1. Πώς θα χαρακτήριζες τη συγκεκριμένη διδακτική πορεία;
2. Τι σε δυσκόλεψε;
3. Τι θα έκανες διαφορετικά, αν είχες την ευκαιρία να το ξανακάνεις;
4. Τι πιστεύεις ότι θα βελτίωνε τη συγκεκριμένη πορεία διδασκαλίας;
5. Πιστεύεις ότι η συγκεκριμένη διαδικασία σε βοήθησε;
6. Θα ήθελες περισσότερες τέτοιες διδακτικές παρεμβάσεις στο σχολικό πρόγραμμα;

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/-Α ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

1^η Δραστηριότητα

Χρησιμοποιήστε το συγκεκριμένο ποίημα ως μοτίβο και γράψτε στη συνέχεια εσείς ένα ποίημα αλλάζοντας τη σειρά των λέξεων ή φράσεων ή κάνοντας αντικατάσταση κάποιων λέξεων ή φράσεων.

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΟ ΠΡΩΙΝΟ ΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΡΙΤΣΟΥ

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΣΠΥΡΟΣ....

Κοριτσάκι μου, θέλω να σου φέρω
ένα σταυρουλάκι αυγινό φως
να σου φέγγει τον ύπνο σου.
Θέλω να σου φέρω
ένα φεγγαράκι
ζωγραφισμένο με αστερόσκηνη
πάνω στο φτερό μιας μελισσούλας
για να τριγυρνάει το ροδαλό όνειρό σου
Θέλω να σου φέρω
δυο δέσμες φωτεινές απ' τους στίχους μου
να σου διώχνουν το κακό
να σου φέγγουν
μη μου πονέσεις, κοριτσάκι,
έτσι ξυπόλητο και τρυφερό
στ'αγκάθι κ'ενός ίσκιου

Κοιμήσου.

Να μεγαλώσεις γρήγορα.

Είναι μακρύς ο δρόμος κοριτσάκι,
κ' έχεις δυο παντοφλάκια μόνο απ' αγάπη.
Κοιμήσου.
Το πρόσωπο της μανούλας φεγγοβολά
πάνω απ' τους χάρτινους πυργίσκους του ύπνου σου
θερινό φεγγάρι
ανάμεσα από τα δίχτυα της έγνοιάς της
και τα γαρίφαλα των τραγουδιών μου.
Κοιμήσου, κοριτσάκι.
Είναι πολύς ο δρόμος.
Πρέπει να μεγαλώσεις.
Είναι πολύς
πολύς
πολύς ο δρόμος.

Να υπογραμμίσετε τους στίχους που επαναλαμβάνονται με ίδιο χρώμα και με διαφορετικό τις λέξεις που δικαιολογούν τον τίτλο του ποιήματος. Προσπαθήστε να τις αντικαταστήσετε στο ποίημα με την απλή λέξη για να δείτε τη διαφορά στο ύφος του ποιήματος.

Συνθέστε ένα σύντομο κείμενο περίπου 50 λέξεων στο Word επισημαίνοντας τις αλλαγές που έκανε ο Σπύρος στο ποίημα.

Να βρείτε τις λέξεις, εκφράσεις και σχήματα του ποιητικού κειμένου που αναδίδουν την έννοια του φωτός, τα ποικίλα χρώματα και τα λουλούδια.

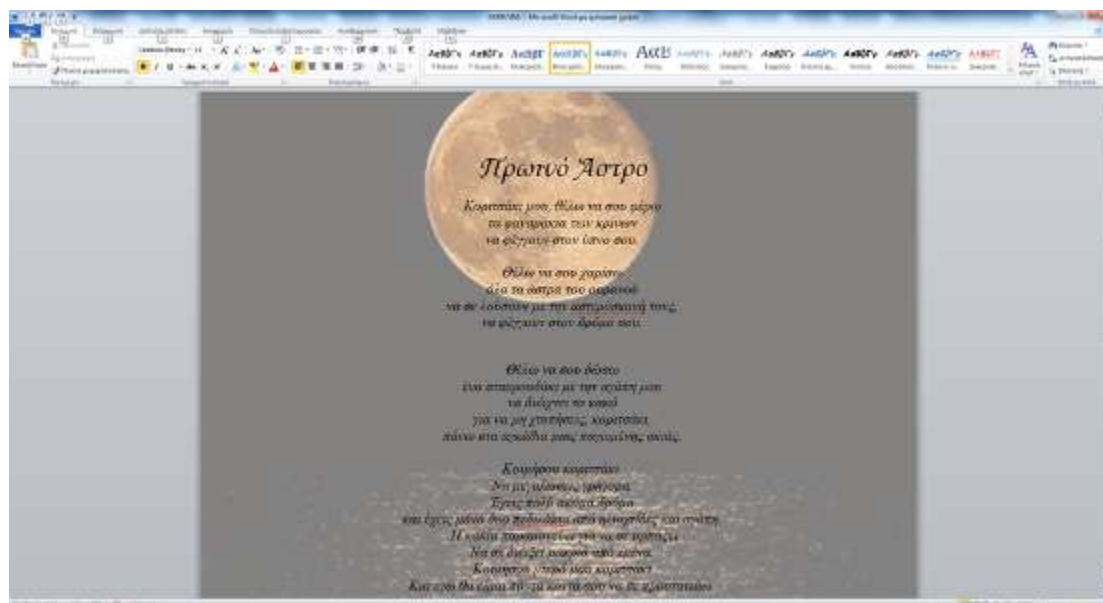
Να βρείτε εκφράσεις και εικόνες που παρουσιάζουν τη σκοτεινή, τη δύσκολη πλευρά της ζωής.

Να χρωματίσετε με τη βοήθεια των εργαλείων επεξεργαστή κειμένου με ζωηρά χρώματα την πρώτη ομάδα λέξεων (φως, χρώμα, λουλούδια) και με γκρι τη δεύτερη.

Ποιες είναι οι παρατηρήσεις σας; Να συνθέσετε ένα σύντομο κείμενο στο Word με τα στοιχεία που συλλέξατε.

Να κάνετε μια πολυτροπική σύνθεση/απόδοση του ποιήματος.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ

Χρησιμοποιήστε το συγκεκριμένο ποίημα ως μοτίβο και γράψτε στη συνέχεια εσείς ένα ποίημα αλλάζοντας τη σειρά των λέξεων ή φράσεων ή κάνοντας αντικατάσταση κάποιων λέξεων ή φράσεων.

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΟΝ ΜΙΚΡΟ ΠΡΙΓΚΗΠΑ ΤΟΥ Μ. ΦΡΑΓΚΟΥΛΗ

Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΓΡΑΦΕΙ.....

Μικρέ μου πρίγκιπα κοιμήσου
 κι εγώ θα κρατώ το χέρι σου
 σαν να κρατώ τη φωτιά μες στη χόβολη.
 μικρέ μου πρίγκιπα κοιμήσου
 κι εγώ θα κρατώ τη λάμψη σου
 σαν να κρατώ την αναλαμπή ενός φάρου.

ήμουν άλλος και έγινα άλλος
ανοίγοντας την καρδιά μου
στο φως της καινούργιας μέρας
βρήκα εσένα.

ανοίγοντας τα βήματά μου
στο κλωστό μονοπάτι του δάσους
βρήκα εσένα.

της ψυχής σου τα μέρη
μια δίοδο αστεριών
σ' αιωνόβιο δάσος ανοίγουν.
συνομιλούν με τις νέτες του αύριο.

μικρέ μου πρίγκιπα
βλέπω το πρόσωπό σου
πυρωμένο και ολόφωτο να μ' ανταμώνει

έναν κόσμο να βρω και τους δύο να χωράει
βαθύ, ανατρεπτικό και στέρεο.

η πορεία μας μια πρόκληση.
μας ανήκει
την παίρνουμε!

Να υπογραμμίσετε τους στίχους που επαναλαμβάνονται με ίδιο χρώμα και με διαφορετικό τις λέξεις που δικαιολογούν τον τίτλο του ποιήματος. Προσπαθήστε να τις αντικαταστήσετε στο ποίημα με την απλή λέξη, για να δείτε τη διαφορά στο ύφος του ποιήματος.

Συνθέστε ένα σύντομο κείμενο περίπου 50 λέξεων στο Word επισημαίνοντας τις αλλαγές που έκανε ο Αλέξανδρος στο ποίημα.

2^η Δραστηριότητα

Διαφήμιση:

Όπως δήλωσε ο Roland Barthes, «ο αναγνώστης δεν είναι ένας απλός καταναλωτής κειμένων, αλλά ο ίδιος γίνεται παραγωγός της σημασίας τους, η δε πράξη της ανάγνωσης είναι μία δυναμική και δημιουργική ερευνητική πράξη».

- ✓ Στη διαφήμιση που ακολουθεί μετακινήστε λέξεις ή λεκτικά σύνολα, αλλάζοντας τη σειρά τους χωρίς να αλλάξει το νόημα της πρότασης.
- ✓ Δημιουργήστε μια δική σας διαφήμιση με το ίδιο περίπου νόημα δίνοντας έμφαση στο αποτέλεσμα της πράξης.

3^η Δραστηριότητα

Ποια είναι η σχέση μου με τα βιβλία;

Η Χαρίκλεια έγραψε....

Μου αρέσει να διαβάζω βιβλία, γιατί περνάω την ώρα μου ευχάριστα.....

Καταλήγουμε λοιπόν στο συμπέρασμα ότι τα βιβλία είναι ένας χάρτινος θησαυρός πολυτιμότερος από όλο το χρυσάφι του κόσμου. Μετά έγινε χαμός... Μπορείτε να επανασυναρμολογήσετε το κείμενο, ώστε να βγει μια άκρη; Να δούμε ποιος ή ποιοι θα τα καταφέρουν. Να χρησιμοποιηθούν όλες οι λέξεις του συννεφόμενου.

4^η Δραστηριότητα

Κείμενο 1

Η μυρωδιά του καινούριου βιβλίου, η ηδονή στο σκίσιμο των κολλημένων σελίδων, η επιλογή σελιδοδείκτη ή το τσάκισμα της σελίδας κάνουν το βιβλίο ίσως το πιο λατρεμένο αντικείμενο. Παρότι η τεχνολογία έχει παρεισφρήσει στον τρόπο που αγοράζουμε βιβλία –πολλοί τα παραγγέλνουν πλέον μέσω Ίντερνετ–, δεν έχει καταφέρει να αλλάξει την τελετουργία της ανάγνωσης. Πολλοί συγγραφείς, όπως ο Στίβεν Κινγκ, έχουν εκδώσει βιβλία σε ηλεκτρονική μορφή, ώστε να διαβάζονται μέσω Ίντερνετ. Αυτή η μόδα, όμως, δεν επικράτησε. Ένα βιβλίο που δεν κρατάς στα χέρια σου, που δε γέρνει στο στήθος σου, όταν σε παίρνει ο ύπνος με αυτό στην αγκαλιά, που δεν κουβαλάς στην παραλία ή στο λεωφορείο, ένα βιβλίο που δεν

μπορείς να δανείσεις ή να μουτζουρώσεις, απλώς δεν είναι βιβλίο. Κατά έναν τρόπο δεν υπάρχει. Δεν μπορείς καν να το κλείσεις μετά το τέλος του και να το κρατήσεις λίγο ακόμα στα χέρια σου κοιτώντας το κενό για να συνειδητοποιήσεις ότι τελείωσε. Άλλωστε, το χάζι των βιβλίων στη βιβλιοθήκη σου είναι μια βόλτα στη ζωή σου (απόσπασμα από το σχολικό βιβλίο).

Κείμενο 2

Ηλεκτρονικό βιβλίο (ή ψηφιακό βιβλίο, αγγλικά: e-book) είναι ένα βιβλίο σε ψηφιακή μορφή που εκδίδεται με σκοπό την ανάγνωσή του σε ηλεκτρονικό αναγνώστη, σε υπολογιστή ή άλλη ηλεκτρονική συσκευή. Παρόλο που μπορεί να διατίθεται και σε τυπωμένη εκδοχή ή να συνιστά ψηφιοποίηση ενός ήδη τυπωμένου βιβλίου, το ηλεκτρονικό βιβλίο δεν προϋποθέτει αναγκαστικά και ένα αντίστοιχο τυπωμένο βιβλίο. Τα ηλεκτρονικά βιβλία σήμερα είναι στη μεγάλη τους πλειονότητα αρχεία ePUB, Portable Document Format (pdf) και Mobipocket. Διαβάζονται είτε με εξειδικευμένες συσκευές με οθόνες ηλεκτρονικού χαρτιού, τους ηλεκτρονικούς αναγνώστες, είτε σε υπολογιστές και κινητά τηλέφωνα.

Σήμερα οι βιβλιοθήκες τείνουν να αγοράζουν ηλεκτρονικά βιβλία (παρότι έχουν μεγαλύτερο κόστος) διότι δίνεται η δυνατότητα να γίνει ανάγνωση από πολλούς χρήστες ταυτόχρονα και χωρίς να είναι απαραίτητη η φυσική τους παρουσία στη βιβλιοθήκη. Είναι ένας γενικός όρος που χρησιμοποιείται για προϊόντα που έχουν εκδοθεί σε ηλεκτρονική μορφή ή σε διάφορα πολυμέσα, ειδικά αυτά τα προϊόντα οπτικών δίσκων όπως CD-ROM. Κάποια από τα μειονεκτήματα είναι ότι απαιτείται ειδική συσκευή ανάγνωσης όπως το BeBook και το Sony Reader για την χρήση τους και καταναλώνουν ηλεκτρική ενέργεια.

Χρησιμοποιούν λογισμικό όπως το calibre, που είναι ένα πρόγραμμα διαχείρισης των ηλεκτρονικών βιβλίων (ebook cataloging program). Βικιπαίδεια

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

1. Σύμφωνα με το Κείμενο 1 ποια είναι η αξία του κλασικού βιβλίου; Υπογραμμίζω στο κείμενο την πιθανή απάντηση και σε μια παράγραφο 5-7 σειρών την αποδίδω με δικά μου λόγια.
2. Σύμφωνα με το Κείμενο 2 ποια είναι η αξία του ηλεκτρονικού βιβλίου; Υπογραμμίζω στο κείμενο την πιθανή απάντηση και σε μια παράγραφο 5-7 σειρών την αποδίδω με δικά μου λόγια.
3. Από το κείμενο 1 διαλέξτε μία πρόταση και εργαστείτε στον παραδειγματικό και συνταγματικό άξονα.
4. Πώς θα χαρακτηρίζες το ύφος των δυο κειμένων; Αφού διαβάσεις προσεκτικά τις παρακάτω σκέψεις, αιτιολόγησε την απάντησή σου, χρησιμοποιώντας λέξεις, φράσεις των δυο κειμένων.

Ύφος: ή άτομική γλωσσική μας ταυτότητα

Μπορεί να μην είμαστε όλοι ίδιο-φρεϊς, είμαστε όμως όλοι «ίδιο-υφείς», ο καθένας μας δηλαδή έχει το δικό του γλωσσικό ύφος. Το γλωσσικό μας ύφος είναι ή άτομική γλωσσική μας ταυτότητα. Κανείς δεν συμπίπτει με κανέναν άλλον. Το περίεργο μάλιστα είναι ότι και έμεις οι ίδιοι δεν συμπίπτουμε στα κείμενά μας ούτε καν με τον έαυτό μας κατά τρόπον απόλυτο. Στο ίδιο το κείμενό μας, στο κείμενο του καθενός, σπάνια –όπως έχει παρατηρηθεί– θα βρείς ακόμη και δύο πλήρεις προτάσεις να είναι απολύτως όμοιες!

«Το ύφος είναι ο άνθρωπος», έχει πει ο Buffon, που σημαίνει αυτό που παρατηρήσαμε: ότι ο καθένας μας διαφέρει γλωσσικά από όλους τους άλλους, όπως διαφέρει από τους άλλους ανθρώπους στον χαρακτήρα ή στην μορφή. Πώς όμως γίνεται αυτό ; Η διαφοροποίηση ή γλωσσική του καθενός μας από τους άλλους υπάρχει έγγενως, αφού το ύφος μας είναι οι έπιλογές μας στη γλώσσα και αφού κανενός οι έπιλογές δεν συμπίπτουν ποτέ με τις γλωσσικές έπιλογές των άλλων. Ό,τι επιλέγει ο καθένας μας και ένεργοποιεί στην όμιλία του (γραπτή ή προφορική) δεν

μπορεί να συμπέσει ποτέ απόλυτως με τις επιλογές των άλλων. Αυτό συμβαίνει γιατί οι επιλογές μας έχουν να κάνουν με όλα τα επίπεδα της γλώσσας (φωνητικό, μορφολογικό / γραμματικό, λεξιλογικό, συντακτικό) και με την ιδιαιτερότητα του καθενός μας ως προσώπου (εύαισθησίες, ενδιαφέροντα, μόρφωση, ανάγκες, περιβάλλον, ειδικές συνθήκες κ.ά.), δηλαδή με πολλές παραμέτρους που είναι δύσκολο να συμπέσουν όλες μεταξύ δύο ή περισσότερων όμιλητών. Γενικότερα, η επικοινωνία μας ως σύνολο είναι τόσο σύνθετη, λεπτή και πολύπλοκη, ώστε είναι αδύνατον να υπάρξει σύμπτωση.

Έν κατακλείδι, το ύφος ως ιδιαιτερότητα της ατομικής έκφρασης κάθε όμιλητή λειτουργεί –ως έπιτραπεί ή παρομοίωση– σαν τα γλωσσικά μας αποτυπώματα.

5. Σε μια παράγραφο 5-7 σειρών να αναφέρετε ποια σχέση έχετε με το κλασικό ή το ηλεκτρονικό βιβλίο.

5^η Δραστηριότητα

Έστω ότι θέλω να διαβάσω το βιβλίο: Ο μεγάλος περίπατος του Πέτρου. Ανατρέχω στην παρακάτω δ/ση:

<http://www.mikrosanagnostis.gr/library/pageflip36/Default.html>

Μαθαίνω πώς να εντοπίζω τα βιβλία που με ενδιαφέρουν και υπάρχουν στο διαδίκτυο διαβάζοντας τα παρακάτω στις δ/σεις:

http://en.wikipedia.org/wiki/Google_Book_Search

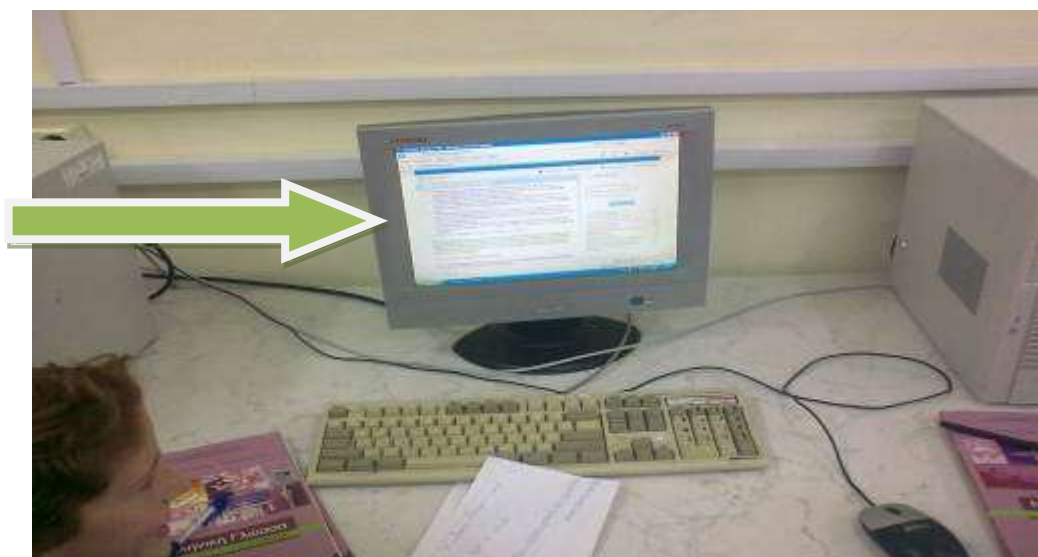
<http://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Special%3ABookSources&isbn=019926144X>

Παρουσιάζω στους συμμαθητές/τριες μου με λίγα λόγια το περιεχόμενο των ιστοσελίδων.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του σεναρίου έγινε η πρόταση να χρησιμοποιηθεί και το πρόγραμμα συνεργατικής γραφής [Titan Pad](#), το οποίο δεν απαιτεί τη χρήση κωδικών. Μάλιστα μια ομάδα το χρησιμοποίησε εκτενώς. Προτάθηκε επίσης η ιδέα να συγκεντρωθούν ποιήματα με ανάλογο περιεχόμενο, να αποδοθούν πολυτροπικά, να οπτικοποιηθούν και να παρουσιαστούν την ημέρα της ποίησης σε μια ημερίδα στο σχολείο.

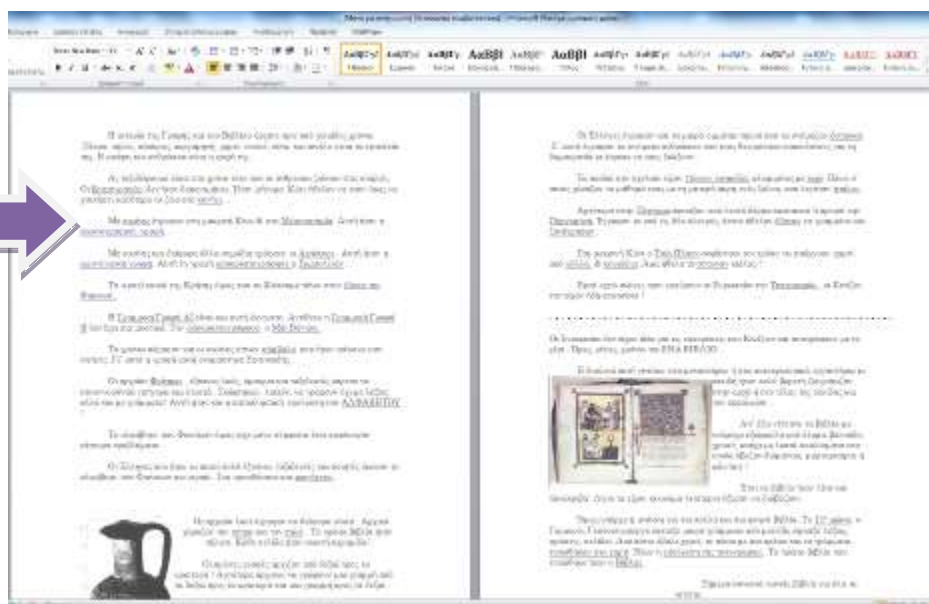

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Αξιοποιήθηκαν στο φύλλο εργασίας οι δημιουργίες των ίδιων των παιδιών (ποιήματα και παράγραφοι που έγραψαν κατά τη διάρκεια του μαθήματος) με τη λογική να έρθουν σε επαφή με τις παραγόμενες λεκτικές κατασκευές των συμμαθητών/τριών τους, να εμπνευστούν, να θελήσουν να πατήσουν στα ίχνη τους και να δώσουν τη δική τους οπτική προσέγγιση στις δραστηριότητες. Αυτή η επιλογή απογείωσε τη συμμετοχή των παιδιών τα οποία πήραν μέρος σε έναν λανθάνοντα διαγωνισμό

ποίησης και δημιουργίας. Ανακάλυψαν στοιχεία και πληροφορίες για την ιστορία της γραφής και του βιβλίου τα οποία τα είχαν ακούσει και πιο παλιά, αλλά τώρα συνειδητοποιούσαν την αξία τους.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Barthes, R. 1967. *Système de la Mode*. Παρίσι: Editions du Seuil.
- Baynham, M. 2002. *Πρακτικές Γραμματισμού*. (Μτφρ. Μ. Αραποπούλου). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Johnstone, B. 2001. *Discourse Analysis*. Οξφόρδη: Blackwell.
- Κρύσταλ, Ν. 2003. *Λεξικό Γλωσσολογίας και Φωνητικής*. (Μτφρ. Γ. Ξυδόπουλος). Αθήνα: Πατάκης.
- Λάιους, Τζ. 2003. *Εισαγωγή στη Θεωρητική Γλωσσολογία*. (Μτφρ. Α. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Ζ. Γαβριηλίδη & Α. Ευθυμίου). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κουτσογιάννης, Δ. 2012α. Μελέτη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: γενικό πλαίσιο και ιδιαιτερότητες. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Κουτσογιάννης, Δ. 2012β. Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης. Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32ης συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας του Α.Π.Θ*, 208-222. Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ.
- Κουτσογιάννης, Δ., Μ. Παυλίδου & Ι. Χαλυσιάνη. 2011. Μελέτη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: γενικό πλαίσιο και ιδιαιτερότητες. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Κουτσογιάννης, Δ. & Μ. Αλεξίου. 2012. Μελέτη για τον σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την εφαρμογή σεναρίων και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τη διδασκαλία της νεοελληνικής γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Δικτυογραφία

<http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/units/?course=DSGL-A107&id=1813>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Στίχοι τραγουδιών/μελοποιημένων ποιημάτων που ακούσαμε

Απόσπασμα από το «Πρωινό Άστρο»

Ποίηση: Γιάννης Ρίτσος

Μουσική: Σάκης Τσιλίκης

Τραγούδι: Β. Παπακωνσταντίνου

Σ' ένα μαξιλάρι-φεγγαράκι
το παιδί μου αποκοιμήθηκε.
Όλη η πλάση στις μύτες των ποδιών
κοιτάζει απ' το παράθυρό μας
κοιτάζει το παιδί μου που κοιμήθηκε.

Όλα τα αστέρια
μια μυγδαλιά ανθισμένη αστέρια
μπρος στο παράθυρό μας
κοιτάζει το παιδί μου που κοιμήθηκε.

Ο θεός των σπουργιτιών και των παιδιών
πίσω από μια κουρτίνα λουλουδένια
κοιτάζει το παιδί μου που κοιμήθηκε.

Σιγά, μανούλα,
σιγά.
θα το ξυπνήσεις.

Τι θόρυβο που κάνει
η πορτούλα της καρδιάς σου

καθώς ανοιγοκλείνει
στον κήπο της χαράς.

«Μικρός Πρίγκιπας»

Στίχοι: Παρασκευάς Καρασούλος

Μουσική: Μάριος Φραγκούλης

Τραγούδι: Μάριος Φραγκούλης

Άλμπουμ: *Ο κήπος των ευχών*, Sony Music, 2005

Αν χωρούσα κι εγώ
στο μικρό σου πλανήτη
αν ζητούσες να 'ρθω
να μην σ' έχει η λύπη

Τον παλιό μου εαυτό
θα τον άφηνα πίσω
τον κρυμμένο ουρανό
της καρδιάς σου να ζήσω

Στο μακρινό σου το αστέρι
να μου κρατάς σφιχτά το χέρι
μικρέ μου πρίγκιπα κοιμήσου
κι εγώ θα μείνω εδώ μαζί σου

Αν ζητούσες να 'ρθω
στο μικρό σου τ' αστέρι
αν μπορούσα να δω
της ψυχής σου τα μέρη

Θα νικούσα το εγώ

που εδώ με κρατάει
έναν κόσμο να βρω
και τους δυο να χωράει

Στο μακρινό σου το αστέρι
να μου κρατάς σφιχτά το χέρι
μικρέ μου πρίγκηπα κοιμήσου
κι εγώ θα μείνω εδώ μαζί σου